

A középkori város jellemzőinek bemutatása

Bevezető gondolatok

- Nyugat-Európában a X-XI. században új termelési technikák és technológiák (háromnyomásos gazdálkodás, nehézeke, borona, szügyhám) megjelenése ->
 - értékesíthető terményfelesleg -> gazdasági fellendülés,
 - a népesség létszáma jelentősen megnőtt.
 - újraéledt a kereskedelem, piachelyek alakultak ki.
- A kereskedők a földesuraktól engedélyt kértek a megerősített kereskedőállomások létesítésére -> beindult a városiasodás folyamata.
- Városalapító tényezők pl:
 - régi kereskedelmi útvonalak mentén;
 - régi római városok helyén;
 - egyházi vagy királyi központokban,
 - folyók találkozási vagy folyami átkelői;
 - hegység és alföld (eltérő gazdasági tevékenységet folytató tájegységek) találkozási pontja;
 - bányavidék (speciális ipari tevékenység);



A tétel kifejtése

1. Városi önkormányzatok kialakulása

- A XI. században a vásáros helyen lakók a kereskedők vezetésével szövetségbe tömörültek, cél az önkormányzat kialakítása (kommuna)
- A városi jogállású települések privilégiumai:
 - az alapítótól kapták a kiváltságokat
 - önkormányzati jellegű kiváltságok:
 - maguk választották meg a városi tanács élén álló bírót vagy polgármestert,
 - maguk választották a plébánost,
 - önálló igazságszolgáltatást gyakorolhattak, (akár pallosjogot is kaphattak)
 - rendőri feladatokat láttak el
 - lehetséges gazdasági kiváltságok:
 - egyösszegű adó vagy részleges adómentesség
 - vámmentesség/vámkedvezmény/vámoltatás

- vásártartás
- árumezállító jog (az áthaladó kereskedőket áruik eladására kötelezheték)
- A városjog nem minden település esetében egyéni, gyakran átvették más városok törvényeit. A törvények a városban élők teljes körére vonatkoztak.

2. A városok társadalma

- A városi lakosság jogállása:
 - nem vonatkoztak rájuk a parasztság feudális kötöttségei, de a nemességre érvényes kiváltságok sem.
 - személyükben szabadok, és szabadon értékesíthették tulajdonukat.
 - A városlakókból új társadalmi réteg született, a polgárság, ami azonban vagyoni és jogi szempontból nem volt egységes
- A városokban a jogok gyakorlását ingatlantulajdonhoz kötötték, akinek nem volt, nem vehetett részt a város irányításában.
 - vezetők a legvagyonosabb és legelőkelőbb kereskedők és a legnagyobb telektulajdonosok voltak. (patríciusok)
 - A város népességének döntő részét alkották a polgárjog és telektulajdon nélküli plebejusok.
 - A két társadalmi réteg között helyezkednek el a céhekbe tömörülő kézművesek. (A 13. századtól több városban a városi tanács tagjai közé jelentősebb céhmesterek is bekerülhettek.)
- „A városi levegő szabadabbá tesz”: ha valaki egy évet és egy napot az ilyen kiváltsággal rendelkező városban anélkül eltöltött, hogy bárki szolgájaként azonosították volna, elnyerte a szabadságot.
- A XIII. században jelentek meg az egyes szakmák érdekvédelmi szervezetei, a céhek. Ők látták el a városfal védelmét és a rendfenntartást is. A kereskedők érdekvédelmi egyesületét guildének (gildének) nevezték.
- A királyi/császári hatalom általában támogatta a városok önállósági törekvését, mert
 - jelentős adóbevételt remélt tőlük,
 - a nemességgel szemben politikai támaszt is jelentettek
- Az érett középkor Nyugat-Európájában a legvárosiasabb vidék Észak- és Közép-Itália, Flandria valamint a Rajna és Duna menti délnémet terület volt. A városok lakossága ebben az időszakban általában 4-5000 fő, de a nagyvárosoké elérhette a 10-15000 főt is. Észak-Itáliában azonban százezernél több a lakója volt Milánónak, Velencének, Genovának és Firenzének is. Az Alpokon túli városok közül Párizs volt a legnagyobb, a korban százezres lakosság élt itt.

A tétel összegző lezárása

- A városok ebben az időben nem kulturális, hanem gazdasági, egyházi, közigazgatási, katonai központok voltak, ami jelentős mértékben befolyásolta belső szerkezetüket, a terek és középületek tervezését, funkcióját.
- A városokat fallal vették körül, hiszen védelmi funkciót is ellátottak. A szűk városfal miatt magasra nyúló házakat kellett építeni. A házak között gyakran szűk utcák, sikátorok voltak csak, ami jelentős részben hozzájárult a higiénias viszonyok romlásához. Nem volt csatornarendszer és rengeteg volt a szemét, ezért gyakran járványok törtek ki.

További érdekes oldalak vagy ötletek

- Az érett középkor új jelenségei